

Risico-inventarisatie en -analyse

Wat is het en hoe ermee om te gaan

Steeds vaker worden we in de plaagdierbeheersbranche geconfronteerd met de begrippen risico-inventarisatie en risicoanalyse, maar wat betekenen deze begrippen eigenlijk en hoe moeten we ermee omgaan? De branche is decennia lang niet gewend geweest aan het werken met risico-inventarisaties en -analyses. Men had een probleem en dat werd opgelost. In de opleiding werden de risico's wel behandeld, maar deze stonden veelal los van de uitvoering in de praktijk.

Tekst:

Erik van Gestel, KAD

IPM

Totdat IPM zijn intrede deed. De 'I' in IPM zorgde ervoor dat men over zaken moest gaan nadenken en dat men moest gaan inventariseren en analyseren. Op basis van deze 'Integrated' denkwijze wordt dan een 'Pest Management'-plan opgesteld en uitgevoerd. Niet verwonderlijk dus dat risico-inventarisaties en -analyses in steeds meer documenten terugkomen, zoals bijvoorbeeld in de CEPA-norm of in de certificering voor 'het buitengebruik van rodenticiden'. Om duidelijkheid te verschaffen zullen we de begrippen hieronder nader toelichten.

Wat is een risico?

Alles begint met een duidelijke definitie van het begrip risico. Volgens Wikipedia is de definitie als volgt:

“Risico is de kans dat een potentieel gevaar resulteert in een daadwerkelijk incident en de ernst van het letsel of de schade die dit tot gevolg heeft.”

Met andere woorden: We moeten ons bij het uitvoeren van onze werkzaamheden telkens afvragen welke gevolgen op kunnen treden door onze handelingen (of juist door niet te handelen) en hoe groot de kans is dat deze gevolgen optreden.

Om dit begrip duidelijker te maken volgt hieronder een voorbeeld.

's Morgens stappen we allemaal in de auto om naar het werk te gaan. Het risico is aanwezig dat we een ongeval krijgen waarbij we ernstig gewond raken. Toch stappen we allemaal elke dag in de auto. Hoe kan dat? Waarom doen we dat, als het risico aanwezig is? Dat komt omdat de kans dat dit ongeval daadwerkelijk voor zal vallen vrij klein is. Dus: de gevolgen in dit voorbeeld zijn een ernstig ongeval, maar de kans is klein dat het optreedt. Het risico is daarmee aanvaardbaar. Zo komen we meteen bij het begrip risicoanalyse, want op basis van onze analyse van de gevolgen en de kans van optreden nemen we beslissingen. In het geval van dit voorbeeld, stappen we elke ochtend in de auto naar het werk. We kunnen er ook voor kiezen om 's ochtends niet naar het werk te rijden, maar daar zijn weer andere risico's aan verbonden. Ook deze afweging moeten we meenemen in onze analyse.

Als we met de auto de weg op gaan, lopen we risico om bij een ongeval betrokken te raken. De kans op een ongeval is echter klein en dat maakt het risico aanvaardbaar.

Zijn het nieuwe begrippen in onze branche?

De begrippen risico-inventarisatie en -analyse zijn niet nieuw. Hoewel IPM pas sinds enkele jaren voet aan de grond krijgt, hebben we al jaren te maken met deze begrippen. Bijvoorbeeld bij al onze klanten in de levensmiddelenindustrie of horeca. In deze sectoren is HACCP al jaren een vast begrip. De eerste twee letters 'HA' staan voor *Hazard Analysis*, ofwel het analyseren van mogelijke gevaren: risicoanalyse dus. Nieuw zijn de begrippen dus zeker niet in onze branche, maar gaan we er wel goed mee om?

Spraakverwarring

Een veel gehoorde term is RI&E. Deze afkorting staat voor Risico Inventarisatie en Evaluatie. Deze term wordt gebruikt in de Arbowet en van daaruit is de term overgenomen in bijvoorbeeld de VCA-certificering. Elk bedrijf dient namelijk een RI&E te hebben opgesteld, waarbij de risico's voor de werknemers in kaart moeten worden gebracht. Het doel hiervan is om een zo veilig mogelijke werkplek voor de werknemer te creëren. De risico-inventarisaties en -analyses bij de werkzaamheden van het plaagdierbeheersbedrijf hebben uiteraard veel raakvlakken met de RI&E. We moeten tenslotte over onze eigen veiligheid en die van anderen waken, maar de risico-inventarisatie en -analyse binnen ons vakgebied gaat verder. Hierover later meer.

Wanneer voer je een risico-inventarisatie of -analyse uit?

De risico-inventarisatie en -analyse worden vaak als 'lostaande' werkzaamheden gezien die eenmalig zouden moeten worden uitgevoerd voorafgaand aan het werk. Echter, de inventarisatie en analyse dienen bij al onze (mogelijke) handelingen te worden gedaan. Bij elke beslissing die we nemen moeten we de risico's afwegen. Ik plaats rodenticiden in een bedrijfspand, welke risico's zijn daaraan verbonden? Ik voer een verneveling uit in een kruipruimte, wat zijn de gevaren? Ik zie een broodkever in een opslag voor ingeblikt diervoer, welke risico's brengt de aanwezigheid van deze kever hier met zich mee? Drie geheel verschillende voorbeelden van een risico-inventarisatie en -analyse.

Waar op te letten

Welke risico's kunnen allemaal optreden met plaagdieren? Dat kunnen er veel zijn, waaronder risico's voor volksgezondheid, knaagschades, economische schade (ten gevolge van bevuiling of aantasting van goederen), angsten en fobieën, imagoschade et cetera. Maar ook bijvoorbeeld risico's van toe te passen middelen en bestrijdingsmethoden, zoals doorvergiftiging of het risico op het niet slagen van een bestrijdingsactie. Het optreden van deze risico's hangt uiteraard daarnaast sterk af van het type klant. Het mag duidelijk zijn dat een cacaomot grote schade toe kan brengen in een opslag van cacaobonen; een groot risico dus. Maar dezelfde mot zal weinig schade aan kunnen richten in een bouwmarkt. Neem ook heel duidelijk de risico's van monitorings-

De risico's die een aangetroffen broodkever met zich meebrengt zijn afhankelijk van de locatie; in een opslag voor blikvoer moeten andere (mogelijke) handelingen worden uitgevoerd dan in een opslag voor droge hondenbrokken. Foto: Christophe Quintin (CC BY-NC 2.0)

bestrijdingsmiddelen en -methoden mee in de analyse. Is het plaatsen van monitoringslokaas voor knaagdieren in een opslag voor plastic artikelen wel zo verstandig of zijn we dan juist het risico op besmetting met knaagdieren aan het vergroten? Of, ga ik over tot een bestrijding van bedwantsen als ik alleen het vermoeden heb dat de bedwants aanwezig is, zonder dat deze daadwerkelijk is aangetoond? Het risico is aanwezig dat er relatief grote hoeveelheden biociden worden toegepast of dat er andere kostbare bestrijdingsmethoden worden uitgevoerd, terwijl dit wellicht helemaal niet noodzakelijk blijkt te zijn (zie ook het artikel op pagina 20 van deze editie).

Transparantie

In de praktijk worden de risico-inventarisatie en -analyse in veel gevallen wel gemaakt, maar vaak meer onbewust dan bewust. Door bewust na te denken over de inventarisatie en analyse wordt meer duidelijkheid en inzicht verkregen. Leg deze inventarisatie en analyse daarom ook vast in een rapportagevorm. De opdrachtgever en eventuele controlerende instanties hebben op die manier ook inzage in de risico's die afgewogen zijn bij het nemen van een beslissing. Deze transparantie zorgt voor draagvlak en vertrouwen en blijkt van professionaliteit. Een mogelijkheid om de band met de opdrachtgever nog sterker te maken. ●